

мисливство, яке призводить до загибелі багатьох тварин. Також тут відбуваються лісові пожежі, під час яких сильно страждає рослинність і гинуть тварини.

За морфологічною структурою місцевості денудаційних межиріч досить складні. Є тут також заболочені пониження, навіть зрідка з озерами. У північних місцевостях цьому типові певної різноманітності надають виходи вивержених порід біля сіл Берестовець, Іваничі, Базальтове Костопільського району відомі під назвою «Базальтові стовпи». Базальтові стовпи – геологічна пам'ятка природи. Вони також відомі як «чорне золото України». Промисловий видобуток ведеться відкритим способом. Це призводить до зміни рельєфу і, відповідно, має певний вплив на рельєф.

Лесові межиріччя також мають складну морфологічну структуру і безумовно потребують різноманітних агрокультурних і лісомеліоративних заходів щодо боротьби з ерозією. Оскільки на цих місцевостях поширена ерозія вони майже не використовуються людиною.

Для того, щоб вплив людини не погіршував стан навколишнього середовища потрібно вживати певних заходів. Наприклад, якщо насаджувати ліси, то рослинність буде збільшуватися, а заборона полювання на тварин, які рідко зустрічаються в нашій місцевості призведе до покращення тваринного світу, порівняно із його станом сьогодні. Також при внесенні невеликої кількості хімічних добрив при використанні людиною орних земель хімічний склад ґрунтів буде менше змінений, а насадження плодкових дерев не лише покращить стан навколишнього середовища, але й корисно впливатиме на здоров'я людини.

Тому, щоб зменшити негативний антропогенний вплив на довкілля ми повинні бережливо ставитися до природи та охороняти навколишнє середовище. При цьому антропогенна зміненість ландшафтів буде меншою і стан довкілля покращиться.

Список використаних джерел: 1. Ландшафтознавство: практикум / Олена Віталіївна Міщенко. Луцьк : Вежа-Друк, 2017. 60 с. 2. Природа Ровенської області. Под ред. К. І. Геренчука. Львів : Изд-во при Львовському ун-те, 1976, 156 с. 3. Солнцев Н. А. Учение о ландшафте (избранные труды). М : Изд-во Моск. ун-та, 2001. 384 с.

Павловська Тетяна, Білецький Юрій, Ступницька Марія
pavlovska2011@gmail.com; yura.lytsk@gmail.com; mariya2002@ukr.net
Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

ТРИВАЛІСТЬ Й ЧАСОВІ РАМКИ КЛІМАТИЧНИХ СЕЗОНІВ НА МЕТЕОСТАНЦІЇ КОВЕЛЬ

Постановка проблеми. Суспільство сьогодні визнало факт глобальної зміни клімату. Свідченням цього, насамперед, є зміна температури повітря. Цього достатньо, щоб трансформувалися інші параметри кліматичної системи. Великої уваги при цьому заслуговують проблеми, пов'язані зі зміною тривалості й хронологічних меж кліматичних сезонів. Адже загальновідомо, що пори року визначають циклічність розвитку рослинності, відображаються на циклах розвитку та репродуктивній успішності багатьох видів комах і наземних хребетних тварин, впливають на міграції птахів та рукокрилих, перебіг екзогенних геоморфологічних процесів та врожайність сільськогосподарських культур, мають неабияке значення для організації господарської діяльності населення та формування екологічного благополуччя навколишнього середовища. Для моделювання клімату, оцінки наслідків його змін та ефективної адаптації до них, важливим є вивчення регіональних особливостей зміни клімату. Адже, врахування результатів таких

наукових вишукувань в процесі планування управлінських рішень в соціально-економічній сфері регіону є основою для його сталого розвитку [1; 3].

Мета нашого дослідження полягає в з'ясуванні тенденцій змін структури фенологічного року на метеостанції (далі – МС) Ковель Волинської області. Для досягнення поставленої мети нами було визначено тривалість метеорологічних пір року на МС Ковель за останні двадцять років (від весни 2001 р. до закінчення зими 2021 р.) та з'ясування динаміки тривалості кліматичних сезонів за визначений інтервал часу. Дослідження базувалося на фондових даних Волинського обласного центру з гідрометеорології (далі – ВОЦГМ) з використанням математико-статистичного, графічного та порівняльного методів.

Результати дослідження. Для території Волинського Полісся, як і для всієї природної зони змішаних лісів, властива чотирьохсезонна структура річного циклу природи: чітко виділяються весна, літо, осінь, зима. Перехід від однієї пори року до іншої, зазвичай, відбувається поступово. Метеорологічною зимою вважають період, упродовж якого середньодобові температури повітря не перевищують 0°C. Коли ж вони більші за 0°C – починається метеорологічна весна, за 15°C – метеорологічне літо; для метеорологічної осені властиві середньодобові температури повітря, менші за 15°C [2].

На МС Ковель за досліджуваний період тривалість весни у середньому становила 87 днів, літа – 115, осені – 96, зими – 68 днів, хоча в окремі роки спостерігалися деякі відхилення від цих значень. Наприклад, у 2020 р. весна тривала 148, а в 2013 р. – 36 дні; літо найтривалішим було у 2018 році (146 днів), а найкоротшим – у 2001 р. (75 днів); осінь 2013 року налічувала 120, а в 2005 р. – лише 63 дні; найдовша зима (118 днів) відмічалася у 2012/2013 рр., а найкоротша (12 днів) – у 2019/2020 рр. (рис. 1).

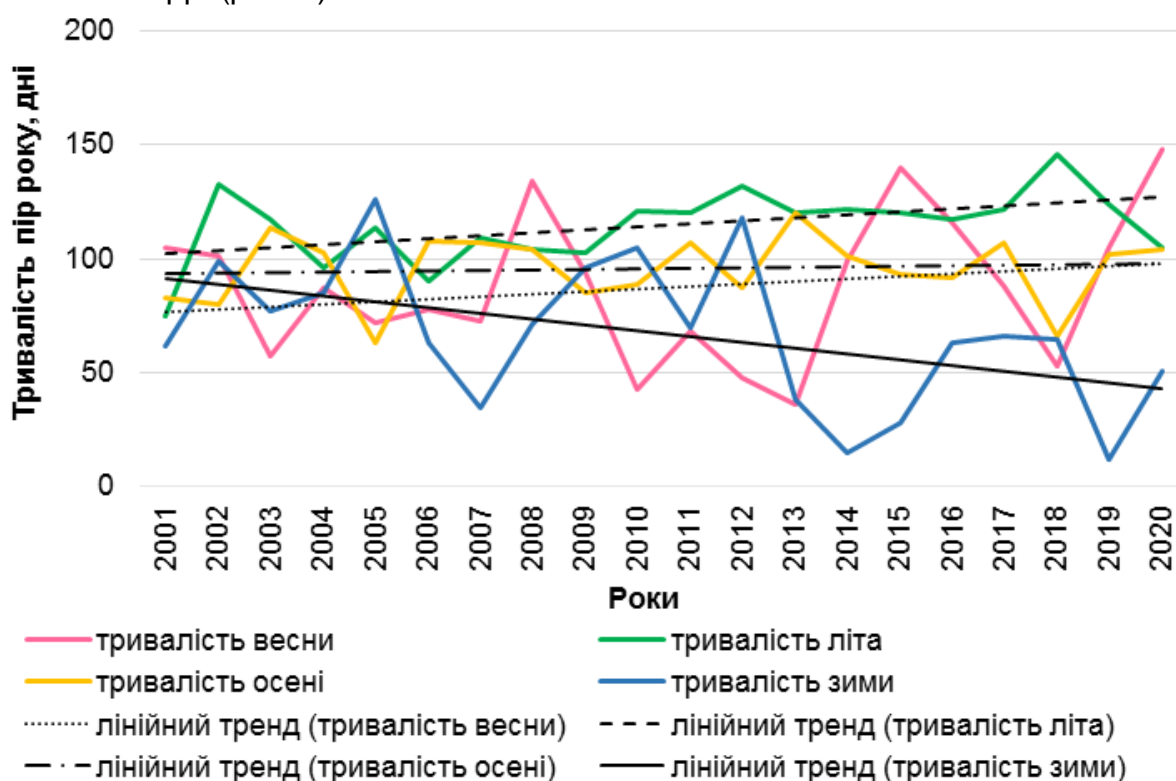

Рис. 1. Динаміка тривалості метеорологічних пір року на МС Ковель (розраховано й проілюстровано авторами за даними ВОЦГМ)

Найчастіше весна розпочинається в першій половині березня, хоча в окремі роки – і в січні, і в лютому, і в кінці березня. У 2013 р. перехід середньодобових температур повітря вище 0°C припав на 30 березня. Літо зазвичай розпочинається в

травні, іноді – в кінці квітня (2010, 2012, 2018 рр.) або в першій половині червня (2001, 2004, 2006, 2009, 2020 рр.). Найпізнішим початок літа за досліджуваний період був у 2001 р. – 15 червня. Осінь настає у різні числа вересня, хоча в 2001, 2003, 2007 і 2010 рр. вона розпочалася в кінці серпня. Зима, зазвичай, приходить у грудні, лише в 2001, 2005, 2010, 2018 рр. її початок припав на останню декаду листопада.

Висновки. Аналіз динаміки тривалості метеорологічних пір року на МС Ковель упродовж першого двадцятиріччя XXI ст. дозволяє констатувати, що для цієї місцевості простежуються чіткі тенденції до збільшення тривалості весни та літа, зменшення тривалості зими; тривалість осені є найбільш стабільною порівняно з іншими кліматичними сезонами. У структурі природного (фенологічного) року на МС Ковель літо становить 31 %, осінь – 26 %, весна – 24 %, а зима – 19 %. Підвищити наукову та практичну цінність отриманих результатів можна дослідженнями тенденцій температурного, вітрового, баричного, радіаційного режимів, режиму випадання опадів за сезонами року. Ці завдання і складають основу наших подальших досліджень. Переконані, що отримана інформація буде корисною для різногалузевих природничих досліджень та вирішення багатьох господарських питань досліджуваної території.

Список використаних джерел: 1. Балабух В. О., Малицька Л. В., Лавриненко О. М. Особливості погодних умов 2014 року в Україні. *Наукові праці УкрНДГМІ*. Київ, 2015. Вип. 267. С. 28–38. 2. Киналь О. В. Тривалість та часові межі кліматичних сезонів у Чернівцях на зламі XX–XXI століть. *Проблеми гірського ландшафтознавства*. Львів, 2014. Вип. 1. С. 101–108. 3. Степаненко С. М., Польовий А. М., Лобода Н. С. та ін. Кліматичні зміни та їх вплив на сфери економіки України: монографія. Одеса: ТЕС, 2015. 520 с.

Полянський Сергій, Капуза Вадим

Polianskyi@ukr.net

Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

ПРОФІЛАКТИЧНІ ЗАХОДИ ЗАХИСТУ ТОРФОВИХ ҐРУНТІВ ВІД ПІРОГЕННОЇ ДЕГРАДАЦІЇ

Зміна кліматичних умов за останнє десятиріччя привела до збільшення кількості пожеж на осушених торфових ґрунтах та їх негативних наслідків – зниження родючості ґрунтів, зниження біорізноманіття, деградації ландшафтів, погіршення стану здоров'я населення. Тому на часі є необхідність запобігти пожежам на торфовищах та зменшення їх негативних наслідків у майбутньому, а також подальше використання, відновлення та їх рекультивация.

Згоряння осушених торфових ґрунтів в результаті пожеж варто розглядати як екологічну кризу, оскільки при цьому проходить часткове або повне вигорання органічної речовини торфу і повністю знищується ґрунтовий покрив. Основними причинами цього явища є: відсутність та недостатнє регулювання рівнів ґрунтових вод на польдерних системах і, як наслідок, відокремлення капілярного прошарку від торфового покладу. За нашими спостереженнями пожежі виникають тоді, коли ґрунтові води розміщені на глибині 0,8–0,9 м і нижче [3].

Виникнення і широке розповсюдження даного деградаційного гідрологічного режиму на ділянках осушення поширюється із-за відсутності відповідної служби експлуатації польдерних систем, а також в зв'язку з припиненням робіт реконструкції осушувальних систем.

Дуже важливим є відсутність адекватної культури землеробства на осушених торфових ґрунтах: відсутність лучного періоду в сівозмінах та низьке насичення їх багаторічними травами, високий процент структури просапних культур. Все це